

Non scholae **Sed Vitae** discimus
Vereniging Vrienden Seniorenacademie HOVO Brabant

Zwanenbroeders en een Sluw vosje Den Bosch, 29 januari 2026

Op een grijze kille winterdag maakte een helaas beperkt gezelschap Sed Vitaeleden en enige introducés kennis met enkele kleurrijke vormen van cultuur. Zo bezochten we het

Zwanenbroedershuis, het broederhuis van de **Illustre Lieve Vrouwe Broederschap** die enige jaren geleden het 700-jarig bestaan mocht vieren. De broederschap heeft min of meer zichzelf ook al lang geleden de erenaam Zwanenbroederschap opgespeld. Waren de Zwanenbroeders in de Middeleeuwen een selecte groep rijke en invloedrijke edelen, nu is de naam alleen bestemd voor de leden van ons Koninklijk Huis, met koning Willem Alexander als meest genoemd boegbeeld.

Onder leiding van twee uitmuntende gidsen werd Sed Vitae ingewijd in het wel en wee van deze groep. Opgericht door geestelijken met als doel de verering van de Heilige Maagd, de moeder van Jezus, te bevorderen groeide de broederschap al snel uit tot een 'vereniging' van leken, en altijd kapitaalkrachtige leken. Behalve de Mariaverering namen zij ook het lenigen van de armoede en het bevorderen van de cultuur – muziek, zang, compositie – ter hand. Het wel van de broederschap duurde tot het verschijnen van de reformatie, waarna het wee de overhand kreeg. De inname van Den Bosch door Frederik Hendrik in 1629 betekende bijna het einde van de Zwanenbroeders. Door tussenkomst van enige vooraanstaande protestanten en katholieken kon de broederschap voortbestaan. De statuten werd gewijzigd en het ledental werd beperkt tot 36: 18 protestanten en 18 katholieken. Het doel werd het bevorderen van eenheid en vriendschap tussen christenen. Dit doel wordt nog immer nagestreefd, maar de eerlijk gezegd zeer elitaire groep beweegt zich ook op het vlak van de 'goede doelen'. Alleen mannen kunnen toetreden; uitzondering wordt gemaakt voor leden van het Koninklijk Huis.

Het huis waarin Sed Vitae rondgeleid werd was het derde huis van de broederschap. Opgericht in 1318 kregen de Zwanenbroeders in 1483 hun eerste eigen onderkomen uit de nalatenschap van een broeder. In de 16^e eeuw is dit pand aan de Hinthamerstraat gerestaureerd, maar toen in het begin van de 19^e eeuw de belendende huizen werden gesloopt was het gebouw uit de 15e eeuw niet meer te redden. Met steun van koning Willem II konden de broeders het huidige pand in neogotische stijl laten bouwen.

Na de rondleiding door het Zwanenbroedershuis wandelde het gezelschap naar de Parade voor het nuttigen van een drankje en een Bossche Bol bij café **Hart van Brabant**.

Daarna bezocht de groep de **Sint Jan**, waar de koster bij hoge uitzondering de **Sacramentskapel** openstelde. Deze kapel was de eigen kapel van de Illustre Vrouwe Broederschap, waarin de mis voor zielenheil van de overleden leden werd opgedragen en waar zij ook voor andere gelegenheden bijeenkwamen. In de bloeitijd van de broederschap – 15^e en 16^e eeuw – had de kapel een eigen orgel en werden er muziekkuitvoeringen gehouden.

In een zijkapel troffen we een opmerkelijke icoon aan van de Italiaanse puber **Carlo Acutis**. Hij ijverde via digitale media om het geloof te verspreiden onder jongeren. Hij overleed op vijftienjarige leeftijd aan leukemie en werd in 2025 heilig verklaard.

In de **Mariakapel** was het zeer oude beeld van Maria te bewonderen, nu in een prachtige rode mantel en omringd door vele kaarsen, ontstoken door biddende gelovigen.

Om 17 uur was het middagprogramma ten einde. Degenen die voor het hele dagprogramma hadden ingeschreven en zij die zich alleen voor het avondprogramma aansloten, kwamen samen in **Grand Café Silva Ducis**.

Na de heerlijke maaltijd maakten we de oversteek naar het **Theater Aan de Parade**.

Daar verzorgde de Reisopera eerst de inleiding op en vervolgens de uitvoering van de opera **Het Sluwe Vosje**. Dit meesterwerk van de Tsjechische componist **Leos Janáček** vertelt over de interactie tussen de dieren van het bos en de mens. Dieren gedragen zich soms als mensen – het vrouwenvosje roept op tot emancipatie van alle vrouwen, zowel dier als mens – maar gedragen zich ook als dieren – vossen vinden kippen nu eenmaal lekker. Mensen doen niet onder voor dieren, zeker als ze jager of stroper zijn. Het tweede thema is de cyclus van ontstaan, ondergaan en weer opbloeien, zoals die in de natuur optreedt. De stroper schiet het vosje, maar de volgende lente verschijnt een nieuw jong vosje en het leven gaat door.

Speciaal was de Nederlandse vertaling waardoor het verhaal zonder steeds naar de boventiteling te hoeven kijken goed te volgen was. Schitterend waren de dierenkostuums en de wijze waarop de spelers de dierlijke bewegingen uitvoerden. Solisten, koor en orkest kregen terecht lovende kritieken.

Voor hen die dit programma gemist hebben: een tweede kans voor Het Sluwe Vosje zit er voorlopig niet in, maar een bezoek aan het Zwanenbroedershuis behoort zeker tot de mogelijkheden en willen we absoluut aanbevelen.

<http://www.zwanenbroedershuis.nl/>

<https://reisopera.nl/programma/het-sluwe-Vosje>

Tekst: Ben Geutjes

Foto's: Henk Doff en Francis Huisman